

Ekonomikas ministrija

Energokopienų regulējums un plānotās atbalsta programmas Latvijā

Einārs Cilinskis, Ekonomikas ministrija, Ilgtspējīgas enerģētikas politikas departaments

Rīga, 11.06. 2021

Ekonomikas ministrija

Atjaunojamās enerģijas kopiena

Juridiska persona:

- a) kura saskaņā ar piemērojamiem valsts tiesību aktiem ir **atvērta un kurā ir brīvprātīga dalība**, kura ir autonoma un **kuru faktiski kontrolē kapitāldaļu turētāji vai biedri, kas atrodas tādu atjaunojamās enerģijas projektu tuvumā**, kuri pieder minētajai juridiskajai personai un kuras tā attīsta;
- b) kuras kapitāldaļu turētāji vai biedri ir fiziskas personas, MVU vai vietējās iestādes, tostarp pašvaldības;
- c) kuras **galvenais mērķis ir kopēju vides, ekonomisko vai sociālo ieguvumu nodrošināšana** saviem kapitāldaļu turētājiem vai dalībniekiem vai vietējām teritorijām, kurās tā darbojas, bet ne finansiāla peļņa;

Ekonomikas ministrija

Iedzīvotāju energokopiena

Tiesību subjekts:

- a) kas ir **balstīts uz brīvprātīgu un atklātu līdzdalību** un ko faktiski kontrolē tā biedri vai daļu turētāji, kas ir **fiziskas personas, vietējās iestādes, tostarp pašvaldības, vai mazie uzņēmumi**;
- b) kura galvenais uzdevums ir **sniegt vides, ekonomiskus vai sociālus labumus saviem biedriem vai daļu turētājiem vai vietējām teritorijām, kurās tas darbojas, nevis radīt finansiālu peļņu**; un
- c) kas var iesaistīties **ražošanā, tostarp no atjaunojamiem energoresursiem, sadalē, piegādē, patēriņā, agregēšanā, energoresursu uzglabāšanā, energoefektivitātes pakalpojumu sniegšanā vai elektrisko transportlīdzekļu uzlādes pakalpojumu sniegšanā vai sniegt citus energopakalpojumus saviem biedriem vai daļu turētājiem**;

Ekonomikas ministrija

Aktīvais lietotājs

- **Aktīvais lietotājs:** galalietotājs vai kopīgā darbībā iesaistītu galalietotāju grupa, kas **patērē vai uzglabā elektroenerģiju**, kura saražota tā objektos ierobežotā telpā vai – ja dalībvalsts to atļauj – citos objektos, vai kas pārdod pašražoto elektroenerģiju vai piedalās elastības vai energoefektivitātes shēmās, ar noteikumu, ka minētās darbības nav tā primārā saimnieciskā vai profesionālā darbība;
- Iedzīvotāju energokopienas biedri vai daļu turētāji **nezaudē savas tiesības un pienākumus kā mājsaimniecības lietotāji vai aktīvie lietotāji;**

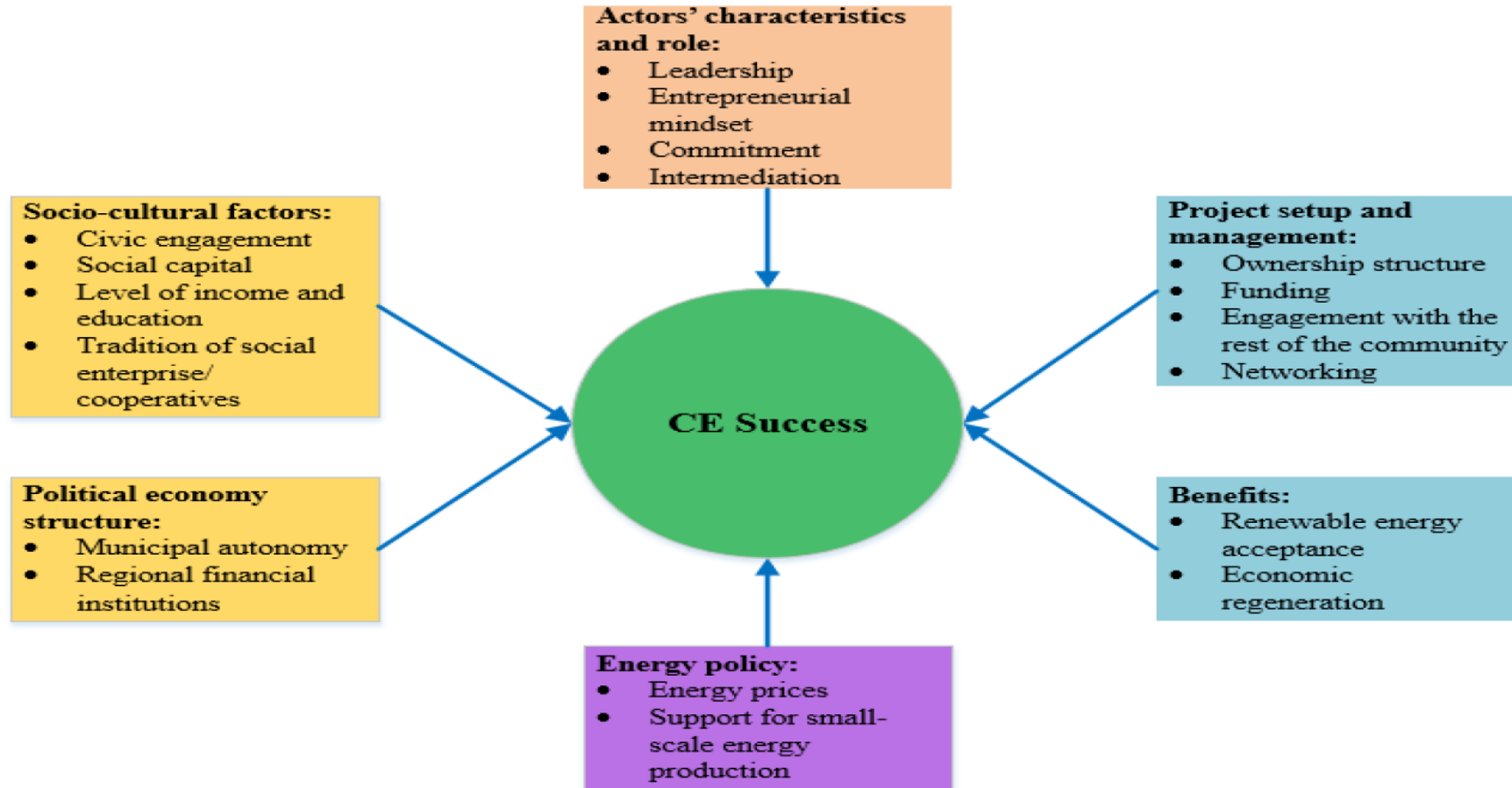
Ekonomikas ministrija

Atbilstības kritēriju atšķirības pilsoņu enerģijas kopienu (CEC) un atjaunojamās enerģijas kopienu (REC)

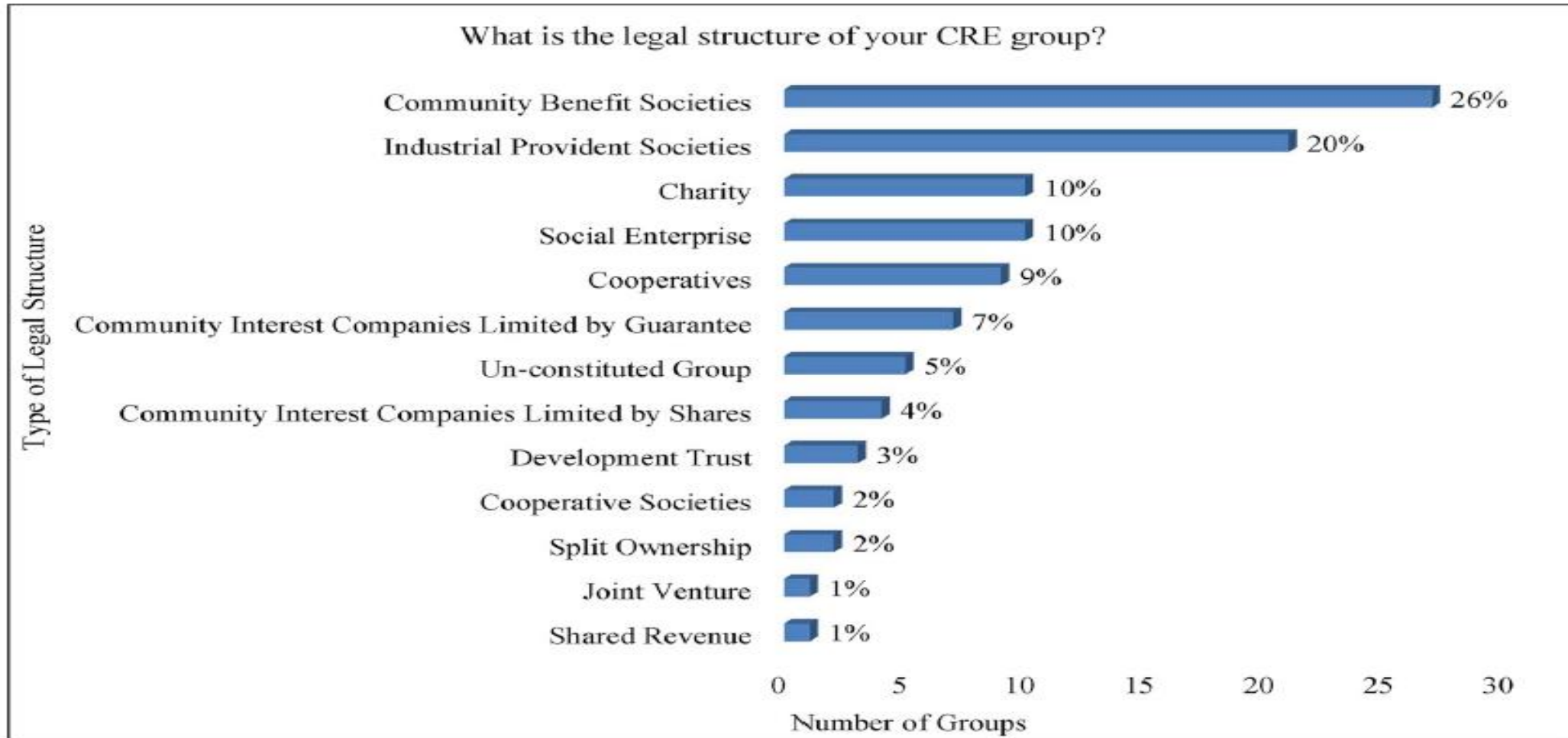
Kopienas enerģijas sistēmu ietekmējošie faktori

Ekonomikas ministrija

Kopienas enerģijas sistēmu juridiskās formas Lielbritānijā

Ekonomikas ministrija

Kopienas kā sociālie uzņēmumi Latvijā?

- **Sociālā uzņēmuma likums** - Sociālais uzņēmums ir sabiedrība ar ierobežotu atbildību, kurai šajā likumā noteiktajā kārtībā piešķirts sociālā uzņēmuma statuss un kura veic **labvēlīgu sociālo ietekmi radošu saimniecisko darbību** (piemēram, sociālo pakalpojumu sniegšana, **iekļaujošas pilsoniskas sabiedrības veidošana**, izglītības veicināšana, atbalsts zinātnei, **vides aizsardzība un saglabāšana**, dzīvnieku aizsardzība vai kultūras daudzveidības nodrošināšana);
- Labklājības ministrijas veidota un Altum administrēta atbalsta programma sociālai uzņēmējdarbībai - http://www.lm.gov.lv/lv/index.php?option=com_content&view=article&id=82248
- Sociālās uzņēmējdarbības asociācija <https://sua.lv/>

Ekonomikas ministrija

Likumprojekts "Grozījumi Elektroenerģijas tirgus likumā"

Mērķis:

- Veicināt AER izkliedēto ražošanu un pašpatēriņu
- Radīt ietvaru un stimulus jauniem tirgus risinājumiem
- Pārņemt 2 ES direktīvas:
 - ✓ direktīva Nr. 2019/944 par kopīgiem noteikumiem attiecībā uz elektroenerģijas iekšējo tirgu
 - ✓ direktīva Nr. 2018/2001 par no atjaunojamajiem energoresursiem iegūtas enerģijas izmantošanas veicināšanu

Ekonomikas ministrija

AKTĪVAIS LIETOTĀJS

35) aktīvais lietotājs – **galalietotājs** vai kopīgā darbībā iesaistītu galalietotāju grupa, tostarp energokopiena, kuram piekrīt visas galalietotāja tiesības un pienākumi un, kas **patērē elektroenerģiju, kura saražota tā īpašumā vai valdījumā esošās elektroenerģijas ražošanas iekārtās**, kuru pieslēgšanai paralēlam darbam ar elektroenerģijas sadales sistēmu sadales sistēmas operators ir izdevis atļauju, ar noteikumu, ka minētās darbības **nav tā primārā saimnieciskā vai profesionālā darbība**;

«Jumta» termins, kas ietver arī:

- AER elektroenerģijas pašpatērētāju;
- kopīgi darbojošos AER elektroenerģijas pašpatērētājus;
- Elektroenerģijas energokopienas.

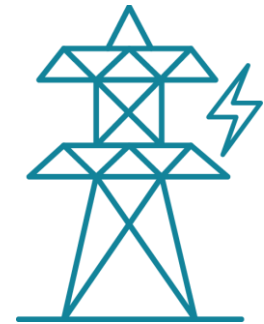

Ekonomikas ministrija

AER ELEKTROENERĢIJAS PAŠPATĒRĒTĀJS

51) no atjaunojamajiem energoresursiem iegūtas elektroenerģijas pašpatērētājs – aktīvais lietotājs, kurš **ražo atjaunojamo elektroenerģiju** primāri pašu patēriņam;

- Aktīvais lietotājs var ražot elektroenerģiju, kas iegūta no dažādiem enerģijas avotiem. Bet AER elektroenerģijas ražotājs – tikai no atjaunojamajiem energoresursiem iegūtu elektroenerģiju;
- AER elektroenerģijas pašpatērētājs **var izmantot NETO sistēmu**;
- Var izmantot *peer-to-peer trade* ar tirdzniecības platformas starpniecību.

Ekonomikas ministrija

KOPĪGI DARBOJOŠI AER ELEKTROENERĢIJAS PAŠPATĒRĒTĀJI

48) kopīgi darbojoši no atjaunojamajiem energoresursiem iegūtas enerģijas pašpatērētāji - grupa ar vismaz diviem no atjaunojamajiem energoresursiem iegūtas enerģijas pašpatērētājiem, kuri **rīkojas kopīgi vienā un tajā pašā ēkā vai daudzdzīvokļu namā;**

- Vienas ēkas ietvaros var neveidot energokopienu, lai kopīgotu elektroenerģiju.
- Tiesības savstarpēji kopīgot elektroenerģiju, kas tiek saražota kopīgi vienā un tajā pašā ēkā vai daudzdzīvokļu namā, **neradot tīkla izmaksas, ja elektroenerģija tiek kopīgota līdz lietotāju elektroietaišu piederības robežai.**
- Netiek piemērota NETO sistēma.
- Var izmantot *peer-to-peer trade* ar tirdzniecības platformas starpniecību.

Ekonomikas ministrija

Grozījumi Enerģētikas likumā energokopiena

energokopiena – juridiska persona ar atvērtu, demokrātisku un brīvprātīgu dalību:

- a) kuras mērķis ir sniegt vides, ekonomiskus vai sociālus labumus saviem biedriem vai daļu turētājiem, vai teritorijām, kurās tās darbojas;
- b) kuras biedri vai daļu turētāji darbojas enerģijas, tai skaitā no atjaunojamiem energoresursiem, ražošanā, tirdzniecībā, elektroenerģijas kopīgošanā, patēriņā, pieprasījumu reakcijas pakalpojumu nodrošināšanā, energoresursu uzglabāšanā, elektrisko transportlīdzekļu uzlādes pakalpojumu sniegšanā, energoefektivitātes vai citu energopakalpojumu sniegšanā;

Ekonomikas ministrija

Grozījumi Enerģētikas likumā definīcijas

- **atjaunojamās enerģijas kopiena** – energokopiena, kas nodarbojas ar atjaunojamās enerģijas ražošanu un kurai pieder, vai arī tā attīsta vai apsaimnieko atjaunojamās enerģijas ražošanas iekārtas, kas teritoriāli saistītas ar atjaunojamās enerģijas kopienu;
- **elektroenerģijas energokopiena** – energokopiena, kas darbojas elektroenerģijas ražošanā;

Ekonomikas ministrija

Grozījumi Enerģētikas likumā Energokopienas (1)

17.1 pants

(1) Energokopienas atbilst atjaunojamās enerģijas kopienas vai elektroenerģijas energokopienas statusam, vai arī vienlaikus abiem statusiem. Energokopienas darbojas saskaņā ar šajā likumā un Elektroenerģijas tirgus likumā noteikto kārtību.

(2) Energokopienas primārais darbības mērķis nav peļņas gūšana.

(3) Energokopienas juridiskā forma var būt biedrība vai nodibinājums, kooperatīvā sabiedrība, kā arī kapitālsabiedrība. Ja energokopiena ir kapitālsabiedrība:

a) tās statūtos noteiktie mērķi atbilst šā likuma mērķim, un tā veic saimniecisko darbību;

b) tās statūtos ir noteikts, ka tā iegūto peļņu nesadala, bet iegulda statūtos noteikto mērķu sasniegšanai.

Grozījumi Enerģētikas likumā Energokopienas (2)

17.1 pants

(4) Energokopienas biedri vai daļu turētāji var būt fiziskas personas, pašvaldības vai pašvaldību institūcijas, kā arī mazie uzņēmumi. Atjaunojamās enerģijas kopienas biedri vai daļu turētāji var būt arī vidējie uzņēmumi.

(5) Energokopienas biedri vai daļu turētāji saglabā visas tiem noteiktās galalietotāja un aktīvā lietotāja tiesības un pienākumus.

(6) Energokopienas biedru vai daļu turētāju kontrole nozīmē jebkādas tiesības, līgumus vai citus līdzekļus, kas atsevišķi vai kopā faktiski vai juridiski nodrošina energokopienā izšķirošo ietekmi, jo īpaši īpašumtiesības vai tiesības izmantot visus energokopienas aktīvus vai to noteicošo daļu, tiesības vai līgumus, kas piešķir izšķirošu ietekmi attiecībā uz energokopienas pārvaldes institūciju sastāvu, balsojumu vai lēmumiem.

Ekonomikas ministrija

Grozījumi Enerģētikas likumā Energokopienas (3)

17.1 pants

(7). Ministru kabinets nosaka, kritērijus atjaunojamās enerģijas kopienas teritoriālajai saistībai ar atjaunojamās enerģijas iekārtu, kā arī noteikumus par attiecībām starp energokopienas dalībniekiem, tās pārstāvi un citiem enerģijas lietotājiem un energoapgādes komersantiem, tai skaitā sistēmas operatoru un siltumapgādes sistēmas operatoru.

(8) Ekonomikas ministrija sadarbībā ar Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministriju izstrādā vadlīnijas energokopienų veidošanai, tai skaitā par ieteikumiem valsts un pašvaldību institūcijām energokopienų atbalstam un līdzdalībai tajās.

Ekonomikas ministrija

Grozījumi Enerģētikas likumā Energokopienas (5)

17.2 pants

- (1) Energokopienai ir tiesības uzsākt darbību, ja tā reģistrēta energokopieņu reģistrā.
- (2) Būvniecības valsts kontroles birojs izveido energokopieņu reģistru, nodrošina tā publisko pieejamību.
- (3) Ministru kabinets nosaka energokopieņu reģistrā iekļaujamās ziņas, reģistrācijas prasības un kārtību, reģistrācijas vai darbības izbeigšanas iesniegumā ietveramo informāciju, kā arī kārtību, kādā energokopieņu izslēdz no energokopieņu reģistra vai atkārtoti reģistrē.
- (4) Ekonomikas ministrija izstrādā energokopienām, kuras izmanto tikai atjaunojamos energoresursus pieejamas atbalsta shēmas, ievērojot komercdarbības atbalsta nosacījumus.

Ekonomikas ministrija

ELEKTROENERĢIJAS KOPĪGOŠANA (grozījumi ETL likumā)

43) elektroenerģijas kopīgošana – elektroenerģijas energokopienas ietvaros saražotās **elektroenerģijas nodošana starp** elektroenerģijas **kopienas biedru objektiem** vai **kopīgi darbojošu** no atjaunojamajiem energoresursiem iegūtas enerģijas **pašpatērētāju** objektos saražotās **elektroenerģijas savstarpēja nodošana** izmantojot elektroenerģijas **kopīgošanas līgumu**, kas reglamentē kopīgošanas automātisku izpildi un iesaistīto elektroenerģijas tirgus dalībnieku norēķinus tieši starp tirgus dalībniekiem vai netieši caur citu tirgus dalībnieku, tostarp agregatoru;

- Ar kopīgošanu nodarbojas elektroenerģijas energokopienas un kopīgi darbojoši AER pašpatērtāji vienā ēkā;
- Izmantojot sadales sistēmu (aiz piederības robežas), tiek piemēroti sadales tarifi.

Ekonomikas ministrija

NETO SISTĒMAS pilnveidošana (grozījumi ETL likumā)

- Attālinātais pašpatēriņš viena līguma ietvaros
- Atcelts jaudas ierobežojums – bet vēl jādiskutē, jo jānodrošina, ka izmanto primāri pašpatēriņam un nepieciešams papildu novērtējums par ietekmi uz OIK
- Iespēja juridiskām personām izmantot Neto norēķinu sistēmu – tirgotājiem jānodrošina šāda iespēja
- Juridiskas personas OIK mainīgās daļas atlaidi var iegūt *de minimis* atbalsta ietvaros
- Iespēja mājsaimniecībām vienu reizi pāriet no Neto uzskaites sistēmas uz norēķinu sistēmu

Aktīvais lietotājs

AER elektroenerģijas pašpatērētājs

- NETO sistēma
- Peer-to-peer trade

Kopīgi darbojoši AER elektroenerģijas pašpatērtāji

- Kopīgošana vienas ēkas ietvaros
- Līdz piederības robežai kopīgojot nav sadales tarifi
- Peer-to-peer trade
- Nav NETO sistēma

Elektroenerģijas energokopiena

- Kopīgošana
- Peer-to-peer trade

Ekonomikas ministrii

Kopējie atbalsta instrumenti AF un DP 21-27 ietvaros – kuros iestrādāt energokopienas?

	Darbības programma 2021-2027	Atveseļošanas un noturības mehānisms (Atveseļošanās fonds)
Privātmāju energoefektivitāte		-
Daudzdzīvokļu māju energoefektivitāte	138 656 250 EUR	57 282 000 EUR
Valsts ēku energoefektivitāte	88 740 000 EUR	
Vēsturisko ēku energoefektivitāte	-	23 956 000 EUR
Uzņēmumu energoefektivitāte	36 975 000 EUR	120 586 000 EUR
Elektroenerģijas pārvades un sadales tīklu modernizācija	-	80 000 000 EUR
AER siltumapgādē	48 067 500 EUR	-
AER elektrība	19 966 500 EUR	-

Ekonomikas ministrija

Atbalsta programmu izstrāde energokopienām

- Interreg Baltijas jūras reģiona programma 2014.-2020.gadam projekta „Energize Co2mmunity: Atjaunojamās enerģijas kopienu projektu praktiskā īstenošana / *Real-life implementation of renewable community energy projects* (akronīms - *Energize Co2mmunity*)”, <https://co2mmunity.eu/>
- Identificēt vismaz četras iedzīvotāju kopienas Rīgas plānošanas reģionā, kurām būtu vēlme un iespējas uzsākt un īstenot atjaunojamās enerģijas kopienu projektus, kuri paredz saules enerģijas izmantošanu iedzīvotāju enerģijas vajadzību nodrošināšanai. Izpildītajam ir jāapseko objekti dabā un jāapkopo nepieciešamie dati kopienu enerģijas projektu novērtējuma veikšanai. Esošās situācijas novērtējumam ir jāļauj formulēt un izvērtēt iespējamās enerģijas kopienas tehniskos risinājumus un veikt projekta finanšu analīzi;

Ekonomikas ministrija

Kopsavilkums

- 2021-22. gadā tiks pabeigta normatīvā regulējama izstrāde energokopienju jomā (Grozījumi Enerģētikas likumā un Enerģētikas tirgus likumā un tiem pakārtoti MK noteikumi)
- 2021. gadā tiks definēti nepieciešamie atbalsta pasākumi un finansiālais pamats energokopienju darbībai primāri saules enerģijas jomā;
- Papildus tiks meklēti citi investīciju resursi energokopienju atbalstam (piemēram, Modernizācijas fonds, kas tiek finansēts no ES Emisiju tirdzniecības sistēmas)
- 2022. gadā tiks izstrādāta atbalsta programma energokopienju atbalstam saules enerģijas jomā;
- Tiks turpināti dažādi projekti un semināri iesaistītajām pusēm un interesentiem.

Ekonomikas ministrija

Paldies par uzmanību!

Einars.cilinskis@em.gov.lv

Brīvības iela 55, Rīga, LV – 1519